

Dansa alpensina

Alpens

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Nucli urbà. Plaça Major. Alpens

Coordenades:

Latitud: 42.11933
Longitud: 2.10122
UTM Est (X): 425704
UTM Nord (Y): 4663416

Classificació

Número de fitxa 08004 - 117
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle XVIII
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Molts alpensins coneixen i ballen la dansa.
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Científic
Titularitat Pública

Fitxes associades:

[Plaça Major](#)

[Festa Major](#)

Autoria de la fitxa Jordi Compte i Marta Homs

Data de registre de la fitxa: dj., 13/07/2006 - 02:00

Descripció

Alpens és un dels pobles de la comarca del Lluçanès que encara conserva vives llegendes i tradicions. I la dansa alpensina en forma part com a punt central de la festa Major. La dansa i ball cerdà, interpretada per joves de la vila sense que siguin de cap esbart dansaire professional s'interpreta des de finals del segle XVIII i només en època de fortes crisis no s'ha pogut celebrar.

La plaça Major d'Alpens és el lloc on tradicionalment es fan els actes principals de la festa Major, i és precisament la dansa alpensina un dels actes més esperats pels alpensins i visitants, que es balla el diumenge de la festa Major. Tradicionalment, abans de formar per dansar, les parelles es dirigien a l'Ajuntament, i avui en dia al Casino, des d'on surten, juntament amb les autoritats al capdavant, en comitiva presidides per l'orquestra fins a la plaça Major per disposar-se a iniciar el ball.

La dansa i ball cerdà d'Alpens consta de tres parts i hi participen deu parelles encapçalades per les pabordesses i els pabordes duent aquests últims un ram de flors a les mans. A la primera dues parelles de pabordes comencen a dansar. Aquests van vestits de gala, els nois amb barret de copa, camisa blanca, corbatí i faixa vermella, mitgetes blanques, armilla i una llarga capa, un amb revers blau i l'altre amb revers vermell, i porten a les mans un ram de flors per ofrenar. Les noies van amb mantellina blanca, brusa negra, davantal i faldilla ampla una de color blau i l'altre de color vermell. Quan aquesta part s'acaba les dues parelles de pabordes van aparellant els fadrins i les fadrines al mig, elles treient els fadrins i ells les fadrines, invitant-los a dansar. A continuació, hi ha el ball cerdà, que sembla d'incorporació més tardana, va ser introduït per Miquel Casals en la passada Guerra Civil. Els dansaires ballen fent dues rotllanes al voltant de la plaça, una més àmplia amb els fadrins i les fadrines i una altra al seu interior amb les dues parelles de pabordes. Les dues rotllanes es van estrenyent fins que al final s'alcen enlaire les balladores. Els dansaires porten la indumentària d'ús català, els fadrins amb barretina, camisa blanca, vestit de vellut i faixa vermella, i les fadrines amb caputxa blanca i ampla faldilla florejada. A continuació es multipliquen les invitacions van entrant a la dansa tota la gent del poble. Els dos pabordes agafen gent del públic aparellant-los i les noves parelles es posen unes darrera les altres fent un cercle al voltant de la plaça, seguint les dues pabordesses, amb la melodia i els passos de la dansa. La tercera part, i per cloure la dansa, es fa un vals-jota on hi participen els dansaires i molta gent del públic.

Història

L'inici d'aquesta dansa està datat fa aproximadament uns dos-cents anys. És una dansa cerimonial que té els seus orígens en una època de prosperitat econòmica de la vila, amb una societat dominant de tipus senyorial, en una època de gran esplendor dels gremis de teixidors i filadors, i dels paraires del municipi. Després de la desfeta de 1714, els gremis foren abolits i varen passar a mans de Confraries depenents de l'església, passant a ballar la Dansa els pabordes de la Confraria (BORRALLERAS:2004). Amb l'arribada de la Guerra Civil la dansa alpensina es va deixar de ballar. Va ser el 1942 quan Miquel Casals i Carles juntament amb el Petja la van recuperar per a la festa Major. Actualment s'estan fent estudis per trobar-ne l'origen i la història, encara que segurament deuria començar en una època de veritable prosperitat econòmica.

Bibliografia

BORRALLERAS, G, Entrevista a J. M. Casademunt, exballador de la Dansa alpensina, dins la Rella, revista quinzenal del Lluçanès, 1 d'octubre de 2004, núm 114.
CD, Danses del Lluçanès, Solc. Música i tradició al Lluçanès, 2002.
Fulletó d'Alpens, editat l'any 1996.
REIXACH, R, Danses vives del Lluçanès dins Caramella, núm 1, 1999.

